

Wetsontwerp corporate governance voert dualistisch bestuursstelsel in

Drie maanden geleden diende de Regering in de Kamer een wetsontwerp in dat belangrijke wijzigingen wil aanbrengen aan het vennootschapsrecht (*Parl. St. Kamer*, 2000-2001, nr. 1211/1). Een algemeen overzicht van dit zogenaamde "Wetsontwerp corporate governance" vindt men terug in editie 432 van *Balans* (p. 1-3).

Hoewel het wetsontwerp nog moet worden besproken in het Parlement, is het van dusdanig belang dat nu al wordt stilgestaan bij een aantal belangrijke punten ervan. In deze editie wordt aandacht besteed aan de geplande wettelijke mogelijkheid om in NV's een "directiecomité" in te stellen.

Voorgeschiedenis

Reeds tientallen jaren wordt niet alleen in de rechtsleer, maar ook in de politieke wereld het thema van de voordelen van een dualistisch bestuursstelsel versus een monistisch bestuursstelsel bespeld.

Een *monistisch* systeem, zoals we dat in België kennen, veronderstelt dat de actieve ("executive") en de niet-actieve ("non-executive") bestuurders gezamenlijk zetelen in een raad van bestuur die alle belangrijke beslissingen in de vennootschap neemt.

In een *dualistisch* systeem daarentegen wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds een orgaan waarin de actieve bestuurders en managers zetelen en anderzijds een toezichtsorgaan waarin de niet-actieve bestuurders zitting nemen. Het laatstgenoemde orgaan controleert voor rekening van de aandeelhouders het eerste orgaan, dat het werkelijke bestuursorgaan is.

Het dualistische systeem wordt toegepast in Nederland en Duitsland en naar aanleiding van de besprekingen van de vijfde Europese richtlijn en de Europese naamloze vennootschap wordt een invoering in de gehele Europese Unie beoogd. Ook in België werd in de jaren 70 de invoering van een dualistisch systeem voorgesteld met een raad van toezicht en een raad van bestuurders-zaakvoerders in het zogenaamde ontwerp nr. 387 (*Parl. St., Kamer*, 1979-80, nr. 387). Verder dan een ontwerp is het echter nooit gekomen.

De toenemende institutionalisering van het aandelenbezit, waarbij grote Amerikaanse fondsen slechts bereid zijn in het kapitaal van een vennootschap te investeren wanneer diens beleidsstructuur voldoende waarborgen biedt, heeft de discussie nieuw leven ingeblazen. De rechtsleer waarop de Commissie *Corporate Governance* onder leiding van Prof. De Grauwe haar werkzaamheden kon storten, is dan ook overvloedig.

De bevindingen van deze commissie kregen hun weerslag in het voormelde "Wetsontwerp corporate governance". Zo wordt onder meer voorgesteld een nieuwe afdeling Ibis in te laten in Boek V, Titel IV, Hoofdstuk I van het Wetboek van vennootschappen, met als titel "Het Directiecomité" (cf. art. 12 wetsontwerp; nieuw art. 524bis-524ter W. Venn.; zie verder). De regeling betreft uitsluitend de naamloze vennootschap.

Huidige regeling

Wettelijke regeling

Een naamloze vennootschap wordt bestuurd door natuurlijke of rechts-

personen, al dan niet bezoldigd (art. 517 W. Venn.). De bestuurders vormen een college (art. 521 W. Venn.) dat bevoegd is om alle handelingen te verrichten die nodig of dienstig zijn tot verwezenlijking van het doel van de vennootschap, behoudens deze handelingen waarvoor volgens de wet de algemene vergadering bevoegd is (art. 522 § 1 W. Venn.). De raad van bestuur heeft dus de residuaire bevoegdheid binnen de vennootschap (tenzij de statuten anders zouden bepalen).

De raad van bestuur kan aan één of meerdere bestuurders de bevoegdheid verlenen om alleen of gezamenlijk de vennootschap te vertegenwoordigen of kan intern een verdeling van de taken overeenkomen. Dergelijke machtsdelegaties of taakverdelingen zijn echter niet tegenwerpelijk aan derden, zelfs wanneer de delegatie of verdeling openbaar wordt gemaakt (art. 522 W. Venn.).

De dagelijkse leiding van een vennootschap wordt meestal door een gedelegeerd bestuurder of algemeen directeur ten laste genomen (art. 525 W. Venn.). Het dagelijks bestuur is evenwel beperkt tot deze handelingen en verrichtingen die "niet verder reiken dan de behoeften van het dagelijks leven van de vennootschap of de behoeften die om reden zowel van het minder belang dat ze vertonen als van de noodzakelijkheid een vlugge oplossing te treffen, de tussenkomst van de raad van bestuur niet rechtvaardigen" (Cass., 17 september 1968, *Pas.* 1969, I, 61).

Daarom hebben vele vennootschappen bijkomende bevoegdheidsdelegaties ten voordele van bepaalde bestuurders of andere personen ingesteld. Grote vennootschappen hebben inmiddels, naar het model van het directiecomité bij kredietinstellingen, statutair, een comité gecreëerd dat belast is met het bestuur van de vennootschap onder de controle van de raad van bestuur.

Probleempunten

Op dit ogenblik wordt in het Wetboek van vennootschappen echter nergens gewag gemaakt van zogenaamde "directiecomités". Het gevolg is dat weinig eenvormigheid bestaat in de bevoegdheden en de werking van dergelijke comités.

Meestal heeft de raad van bestuur op verregaande wijze zijn bevoegdheden aan het directiecomité gedelegeerd en neemt het directiecomité aldus het werkelijke bestuur van de vennootschap op zich. Vermits een bevoegdheidsdelegatie door de raad van bestuur niet algemeen kan zijn, moeten de notulen van de raad van bestuur (of de statuten) nauwgezet omschrijven welke handelingen of verrichtingen door het comité kunnen worden gesteld. De meest efficiënte wijze om een directiecomité in te voeren, bestaat erin om het gehele dagelijks bestuur te delegeren aan verschillende personen die dan als college handelen en het dagelijks bestuur uitoefenen.

Het is duidelijk dat een ellenlange opsomming van bevoegdheden een efficiënt bestuur soms in de weg staat. Bovendien moeten de leden van het directiecomité hun bevoegdheden kunnen bewijzen ten aanzien van derden, zodat een tussenkomst van de raad van bestuur regelmatig vereist is.

Aangezien het Wetboek van vennootschappen het directiecomité niet kent, blijft de raad van bestuur het aansprakelijke orgaan voor de fouten die worden begaan in het bestuur en dus ook voor de handelingen gesteld door het directiecomité. Daar waar de bestuurders aansprakelijk kunnen worden gesteld op basis van de bepalingen van het Wetboek Vennootschappen is dit niet het geval voor de leden van het directiecomité, die, voor zover ze geen lid zijn van de raad van bestuur, slechts op grond van het algemeen aansprakelijkheidsrecht ter

verantwoording kunnen worden geroepen.

Het Wetsontwerp *corporate governance* tracht bovenstaande probleempunten te verhelpen door de invoering van een nieuw orgaan in het Wetboek van vennootschappen. De bestaande regeling voor het directiecomité bij kredietinstellingen, opgenomen in de Wet van 22 maart 1993 op het statuut en het toezicht op de kredietinstellingen, diende daarbij als inspiratiebron.

Voorgestelde wijzigingen

Statutaire regeling

Een nieuw artikel 524bis dat - door voormeld wetsontwerp - zou worden ingevoegd in het Wetboek van vennootschappen, biedt iedere naamloze vennootschap de mogelijkheid om in haar statuten een bepaling in te voeren waardoor de raad van bestuur wordt gemachtigd een deel van zijn bevoegdheden te delegeren aan een directiecomité.

Het directiecomité moet volgens het wetsontwerp bestaan uit meerdere personen, die, afhankelijk van wat door de statuten wordt bepaald, al dan niet handelen als een college. Bepalen de statuten niets, dan treedt het directiecomité op als een college. De statuten kunnen desgevallend aan één of meer leden van het directiecomité de bevoegdheid verlenen om de vennootschap alleen of gezamenlijk te vertegenwoordigen. Ook rechtspersonen kunnen worden aangeduid als lid van het directiecomité (art. 2 wetsontwerp; nieuw art. 61 W. Venn.).

Naast een directiecomité kan de raad van bestuur in zijn midden en onder zijn aansprakelijkheid ook één of meer adviserende comités oprichten, waarvan de raad van bestuur de samenstelling en opdracht omschrijft (art. 9 wetsontwerp; nieuw art. 522, § 3 W. Venn.).

Leden

De leden van het directiecomité kunnen bestuurders van de vennootschap zijn, maar dat hoeft niet noodzakelijk het geval te zijn. Ook personen (niet-bestuurders) die werkelijk de leiding van de vennootschap uitoefenen en over de daartoe vereiste technische deskundigheid beschikken ("directeurs") kunnen daartoe worden aangesteld. Interne bevoegdheidsverdelingen binnen het directiecomité waartoe de leden van het directiecomité zouden hebben besloten, zijn niet tegenwerpelijk aan derden (art. 524bis *in fine* W. Venn.).

Belangenconflict

Net als voor de raad van bestuur (art. 523 W. Venn.), voorziet een nieuw artikel 524ter W. Venn. in een regeling voor het geval zich een belangenconflict voordoet in hoofde van een lid van het directiecomité.

Organisatie en werking

De duur van het mandaat van de leden van het directiecomité, de voorwaarden waaraan de leden moeten voldoen en de werking van het directiecomité, kunnen vrij door de vennootschap in de statuten worden bepaald. De statuten van de vennootschap kunnen deze bevoegdheid opdragen aan de raad van bestuur. Het is ook de raad van bestuur die de bezoldiging van de leden van het directiecomité zal vastleggen.

Behoudens de zogenaamde "aan de raad van bestuur voorbehouden materies", kunnen de statuten of de raad van bestuur de meest uitgebreide bevoegdheden van bestuur delegeren aan het directiecomité. Kunnen derhalve niet worden overgedragen aan het directiecomité: de vaststelling van het algemeen beleid, het toezicht op het directiecomité en andere handelingen die door het Wetboek van vennoot-

schappen uitdrukkelijk werden toebedeeld aan de raad van bestuur.

Het directiecomité zal aan de raad van bestuur moeten rapporteren. De wijze waarop dit gebeurt, wordt bepaald door de statuten of door de raad van bestuur. Het jaarverslag van de raad van bestuur aan de algemene vergadering zal melding moeten maken van de gerapporteerde gegevens.

Aansprakelijkheid

Wanneer een vennootschap een directiecomité instelt, zijn de bestuurders niet langer aansprakelijk voor de fouten begaan door het directiecomité. Ingevolge een aanpassing van de artikelen 527, 528 en 529 W. Venn. zouden de leden van het directiecomité binnen hun eigen bevoegdheidsfeer op dezelfde wijze aansprakelijk kunnen worden gesteld als de bestuurders. Uiteraard blijft de raad van bestuur aansprakelijk voor de voornoemde "voorbehouden" materies.

Overgangsrecht

Vennootschappen die op het ogenblik van de inwerkingtreding van de nieuwe wet reeds een (nog niet wettelijk geregeld) directiecomité hebben, zouden zich, overeenkomstig de overgangsbepalingen, binnen een jaar na de bekendmaking van de wet moeten schikken naar de nieuwe bepalingen. Doen zij dat niet, dan zal het niet-aangepaste directiecomité van rechtswege opgeheven worden.

Ten einde verwarring te voorkomen, zullen de vennootschappen die op het ogenblik van de inwerkingtreding van de nieuwe wet een directiecomité wensen in te stellen, in hun statuten melding moeten maken van de toepasselijke bepalingen uit het Wetboek van vennootschappen, meer bepaald de artikelen 52 bis e.v. W. Venn. (Memorie van Toelichting, *Parl. St.* Kamer, 2000-2001, nr. 1211/1, p. 36).

Besluit

Het Wetsontwerp *corporate governance* kiest definitief voor een dualistisch bestuursstelsel en bekrachtigt daarmee een evolutie die zich de afgelopen jaren heeft voorgedaan in de grotere Belgische vennootschappen. Zodra het ontwerp de parlementaire weg heeft doorlopen, zal een Belgische naamloze

vennootschap naast een algemene vergadering en een raad van bestuur eveneens een directiecomité kunnen inrichten. Het is duidelijk dat de hierboven uiteengezette regels de efficiënte werking van heel wat grotere vennootschappen ten goede zal komen.

Elke Janssens

PARTICIPATIEFONDS

Startlening : uitbreiding naar alle werkzoekenden

Het Participatiefonds heeft onder meer als opdracht "een achtergestelde lening toe te kennen aan een uitkeringsgerechtigde volledig werkloze die zich wil vestigen als zelfstandige of een onderneming wenst op te richten en hij te dragen tot de financiering van zijn opleiding en de begeleiding in het beheer van zijn onderneming" (cf. art. 74, § 1, 3° van de Wet van 28 juli 1992 houdende fiscale en financiële bepalingen).

Zoals blijkt uit de voormelde bepaling, konden tot nog toe enkel volledig werklozen die gerechtigd zijn op werkloosheids- of wachtuitkeringen aanspraak maken op zulke lening. Werklozen wier uitkeringen om één of andere reden werden geschorst, vielen derhalve uit de boot.

Maar daar is onlangs verandering in gekomen. Met ingang van 28 juli jongstleden werd de toegang tot deze achtergestelde lening - voortaan "startlening" genoemd - uitgebreid naar alle "niet-werkende werkzoekenden", ongeacht of ze wel of niet uitkeringsgerechtigd zijn. Dit gebeurde via een bepaling opgenomen in de Programmawet

van 19 juli 2001 voor het begrotingsjaar 2001 (*B.S.*, 28 juli 2001, tweede editie; cf. art. 17 van deze wet).

Bedoeling is de werkgelegenheidsgraad aldus rechtstreeks of onrechtstreeks te verhogen. Volgens de Memorie van Toelichting zal deze uitbreiding "de toegang tot het ondernemerschap bevorderen van de starters die een leefbaar ondernemingsproject hebben, maar vaak door een gebrek aan voldoende eigen fondsen verhinderd zijn" (*Parl. St.* Kamer, 2000-2001, nr. 1262/1, p. 11).

Ter info : een startlening bedraagt maximaal 1.100.000 BEF (27.268,29 EUR) en heeft een looptijd van ten minste 10 jaar en ten hoogste 20 jaar (in de praktijk 13 jaar). De interestvoet bedraagt 3 % gedurende de eerste vijf jaar (met ingang van de kredietofferte) en 5 % gedurende de daarop volgende jaren. Voor meer inlichtingen over de startlening kan men zich wenden tot het Participatiefonds, Lignestraat 1, 1000 Brussel, tel : 02/210.87.87 (bron : web site RVA : www.rva.fgov.be).